



**Steinar Mediaas**  
Generalsekretær i Seniorsaken

## Livslyst på blå resept

Den vestlige verden, inkludert Japan, blir gradvis en gammel verden. De genmedisinske forskerne forteller oss at mye tyder på at menneskets optimale levealder er om lag 125 år. De siste 40 årene har vi i vår del av verden økt forventet livslengde med hele 25 år. Og medisinen mener det er mulig å gjøre enda mer! For hver dag øker forventet livslengde for et nyfødt barn med seks timer, og vi lever i gjennomsnitt til vi er 87 år. Men det samme gjennomsnittet forteller at vi forlater arbeidslivet allerede ved fylte 58.

Så hva skal vi med høy alder i et samfunn som mer enn effektivt sorterer oss alle etter fødselsdato? Vårt personnummer er vårt datostempel. Med 700 000 mennesker i arbeidsfør alder plassert utenfor arbeidslivet er mye sagt. Verdensrekord i uføretrygd og samtidig kåret til verdens beste land å bo i, er de tilsynelatende motstridende opplysningene vi kan presentere vårt fedreland med.

Norge er det land i verden med den høyeste legedekningen. Likevel synes det ikke som om befolkningen er særlig mye friskere enn andre steder. Statistikkene forteller om flere sykedager og flere uføretrygdede i Norge enn i de fleste andre land. Forklaringene på den betydelige sykkeligheten kan være mange, men det er ikke sikkert at noen av dem er direkte smigrende for legestanden.

Flere leger gir åpenbart ikke bedre helse. Vi vet at bedre legedekning gir bedre helse blant de gamle og pleietrengende. Men der tyder mye på at legene helst ikke vil være. Vårt anliggende er at den norske seniorbefolkning snart utgjør den største delen av befolkningen og uten sammenlikning er den største brukeren av helsetjenester.

For meg er det et mysterium at av Norges 20 000 leger er det kun 90 geriater. Mye kan tyde på at det norske helsevesenet neglisjerer sin største kundegruppe. Resultatet er en stor gruppe mennesker som enten er underdiagnostisert eller overmedisinert – eller kanskje begge deler?

For mange er det ikke noe mål å leve veldig lenge, men det er et mål å holde seg mest mulig frisk i den tiden vi lever. Jeg har sett aldriingens sykdommer lenge nok og nært nok til å si at jeg skulle gi mye for å slippe disse lidelsene noen måneder.

Helten i Janaceks opera *Makropoulos* er en kongelig livlege som oppfant livets eliksir. Hans datter drakk av det og beklaget sin skjebne i 600 år. Et altfor langt liv gjorde henne kald og mett av dage. Til slutt stoppet hun å ta eliksiren og døde takknemlig. Med Tithonous – en annen mytologisk figur – skjedde noe enda verre. Da hans elskede ba Jupiter om å skjenke ham udødelighet, glemte hun å forvise seg om at ungdom fulgte med. Så Tithonous' skjebne ble en evighet av tiltakende alderdom inntil han endte som en gresshoppe. Vår tids medisinske guder bør tenke grundig igjen om moralen i disse gamle historiene.

Sykehusene i de rike landene har bidratt til at det som en gang var en rask død, nå er noe som synes å ta evigheter. Forført av en idé som kan synes like farlig som Makropoulos' eliksir, er håpet om å kunne utsette døden i det uendelige. Problemet er bare at kvantiteten ofte går på bekostning av kvaliteten. En stadig større del av alderdommen blir følgelig tilbrakt med kroniske sykdommer og annen elendighet. Levealderen stiger, til fordel for noen og til tragedie for andre. En forlengelse av livet er ingen garanti for vår evne til å nyte det. Syke-

husene er fulle av folk som er der på overtid. For mange er de siste månedene, ukene, dagene og timene ofte de verste. Etter hvert som stadig mer komplisert teknisk utstyr rulles inn på sykerommene for å tillate Tithonous å fortsette litt til, forsvinner verdigheten og meningen med livet.

Legeyrkets metoder for å forlenge livet er av og til grusommere enn naturens egne metoder, der alvorlig sykdom raskt ender med døden. Gamle mennesker kan ofte undre seg over hvorfor de har levd så lenge bare for å lide langvarig elendighet og ydmykelse.

Medisinens utvikling skjer etter folks ønske. Sånn sett kan man kanskje si at vi får som fortjent. Jakten på ungdomskilden er kanskje stimulert av frykt for døden. Men livslyst er en bedre drivkraft enn dødsangst. Og livslyst får trange kår i møtet med dagens brutale datostempling av mennesker. Den får man heller ikke på blå resept eller fordi man tilfeldigvis bor i det landet som har verdens beste legedekning.

### I neste nummer:

- Akutt myokarditt
- Vaktpostlymfeknute ved brystkreft
- Farmakodynamikk
- Skuespillere i studentundervisning
- Studenters karriereønsker
- Språkkrav til leger